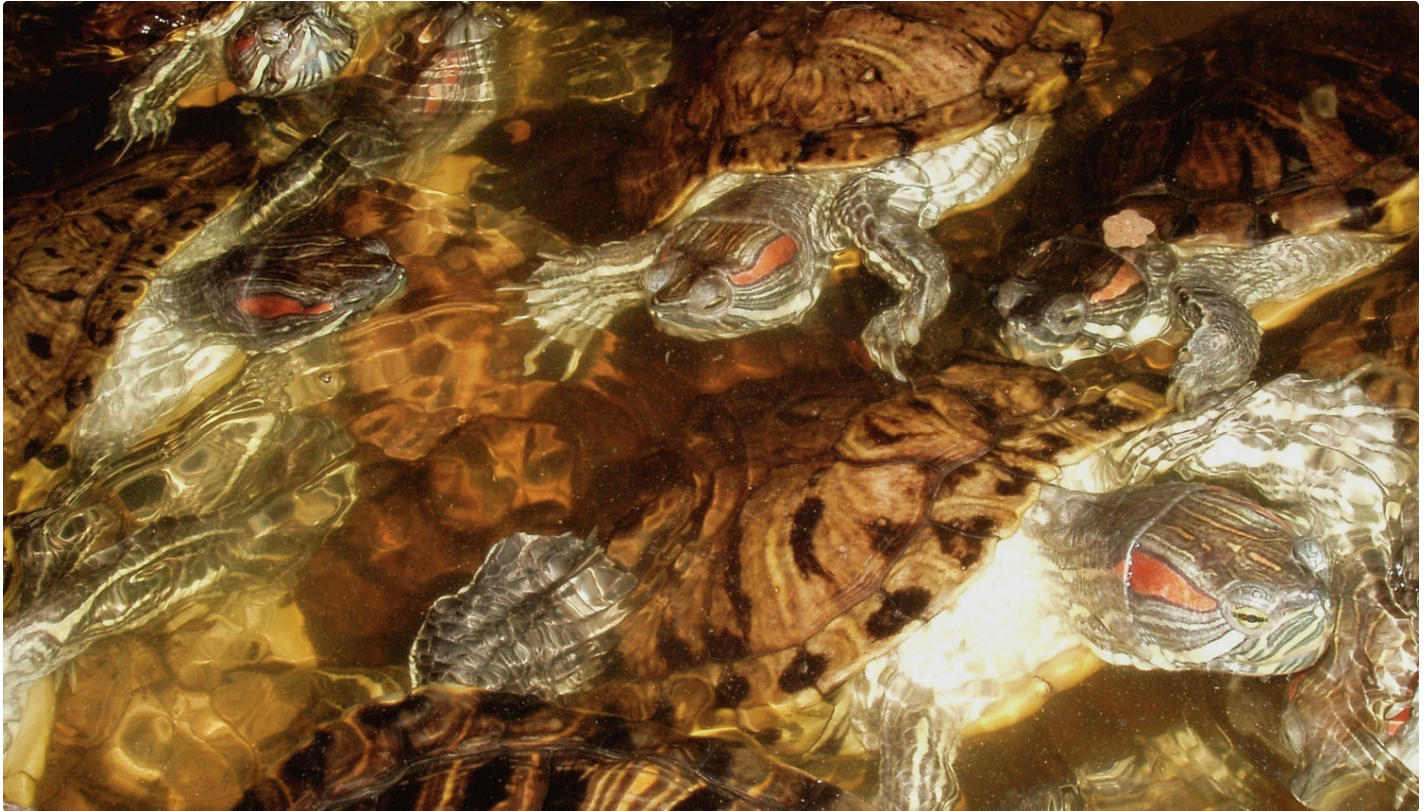

Invazīvo sugu mīldzīvnieki ir apdraudējums dabas daudzveidībai

Publicēts: 04.10.2021.

[Invazīvas sugas](#)

Invazīvas sugas ir viens no būtiskākajiem bioloģiskās daudzveidības apdraudējumiem pasaulē. Tām ir postoša ietekme uz dabu: tās apdraud vietējās sugas, izmaina ekosistēmu funkcijas, rada ekonomiskus zaudējumus, un atsevišķas sugas ir arī bīstamas cilvēka veselībai. Lai arī invazīvas sugas ievest, turēt un izplatīt visā Eiropas Savienībā nav atļauts¹, atsevišķu invazīvo sugu īpatņi Latvijā tiek turēti kā mīldzīvnieki. Dabas aizsardzības pārvalde aicina, pirms jauna mīldzīvnieka iegādes rūpīgi izpētīt, vai tā nav invazīva suga, lai novērstu tās neapzinātu ieviešanu vai izplatību.

Ar invazīvajām sugām var iepazīties Invazīvo sugu pārvaldniekā – interneta vietnē, kur ikviens var izpētīt teju 50 invazīvo augu un dzīvnieku sugu – gan tās, kas iekļautas ES regulā, gan tās, ko Latvijas zinātnieki atzinuši par invazīvām² – svešzemju sugas, kas strauji vairojas un izplatās, apdraudot vietējās sugas un bioloģisko daudzveidību.

Arī Sarkanausu bruņurupucis (*Trachemys scripta elegans*) un citas rakstainā bruņurupuča (*Trachemys scripta*) pasugas, un jenots (*Procyon lotor*), kas Latvijā tiek turēti kā mīldzīvnieki, ir invazīvas sugas.

Sarkanausu bruņurupucis Latvijā ir ievests kā mīldzīvnieks, jo pasaulē ar šādu mērķi ir plaši audzēts un izplatīts. Tā dzimtene ir Ziemeļamerika, no kurienes lielā apmērā tas eksportēts tirdzniecībai pasaules zooveikalos un lietošanai pārtikā Austrumāzijā. Popularitāti mājdzīvnieku tirgū šī suga ieguva to zemās cenas, mazuļu nelielā izmēra, kā arī skaistā, gaiši zaļi rakstainā bruņu krāsojuma dēļ. Taču bruņurupuču īpašniekiem ir jābūt uzmanīgiem, ka skaistais bruņu krāsojums izzūd, bruņurupucim pieaugot, un ka tie dzīvo līdz pat 50 gadiem. Diemžēl tieši tādēļ nereti cilvēki mēdz no šiem dzīvniekiem atbrīvoties, tos palaižot savvaļā. Latvijā dabā pieaudzis bruņurupucis var labi iedzīvoties, taču pagaidām klimatisko aptākļu dēļ tā olas nespēj sekmīgi atīstīties. Tie ir visēdāji un pārtiek gan no augu materiāla - piekrastes un ūdensaugu lapām, sēklām, stiebriem un aļģēm, gan no bezmugurkaulniekiem -

gliemjiem, spāru kāpuriem, blaktīm, vēžiem. Konkurējot par barību un dzīves telpu, sarkanausu bruņurupucis apdraud mūsu vietējo aizsargājamo purva bruņurupuci. Tāpat sarkanausu bruņurupuči ir nozīmīgi parazītu un slimību pārnēsātāji. Kopā ar šo bruņurupuci Eiropas faunā ir nonākušas četras parazītu sugas, kuras inficē vietējo purva bruņurupuci. Sarkanausu bruņurupucis ir arī vietējo parazītu (nematozu jeb veltenisko tārpu) sugu, kā arī salmonelozes pārnēsātājs.

99) LIFE-IP LatViaNature invazīvo sugu eksperte Santa Rutkovska skaidro, ka pagaidām šīs sugas Latvijā vēl neinvazijas, taču bažas rada klimata pārmaiņas. Tādēļ svarīgi no savvaļas "izņemt" katru šīs sugas īpatni, lai samazinātu risku, ka kāds pārziemo un sāk vairoties, jo tad invāziju apstādināt jau būs ļoti sarežģīti. Saskaņā ar datiem, ko snieguši mūsu sadarbības partneri – pēdējo trīs gadu laikā Latgales Zoodārzs pieņēmis no iedzīvotājiem vidēji gadā 20 sarkanausu bruņurupučus, bet Rīgas Zooloģiskais dārzs – vidēji 25. Tomēr ne visi bruņurupuči, kas īpašniekam kļuvuši par apgrūtinājumu, nonāk zooloģiskajos dārzos – dažreiz tos atrod atkritumu tvertnēs, mežos, pilsētu parkos, ezermalās.

Jenota dzimtene ir Ziemeļamerika. Pirmos Eiropā ieviestos jenotus cilvēki apzināti palaida brīvībā Vācijā 1927.gadā, kur tie sāka veidot savvaļas populāciju. Latvijā jenots savvaļā vēl nav novērots, taču ir konstatēts jau Lietuvā. Dažviet jenoti ir izbēguši arī no kažokzvēru fermām, zooloģiskajiem dārziem un cilvēku dzīvesvietām, kur tos tur kā mājdzīvniekus. Arī Latvijā atsevišķi jenoti tiek turēti kā mājdzīvnieki.

Jenots ir ekoloģiski plastiska suga, t.i. viegli pielāgojas dažādiem dzīves apstākļiem. Tas labi kāpj kokos, peld, nereti dzīvo cilvēka mītnu tuvumā, kur barību iegūt ir vieglāk, sevišķi, ja pieejami pārtikas atkritumi vai mājdzīvnieku barība. Jenoti ir visēdāji, tāpēc to uzturs ir ļoti daudzveidīgs: rieksti, ogas, augļi (arī no augļu dārzjiem), augu lapas, sēklas, kukaiņi, gliemeži, vēžveidīgie, olas, zivis, abinieki, putni, mazie zīdītāji. Pateicoties labi attīstītajai spējai kāpt kokos, jenota ietekme ir plašāka, nekā vairumam Eiropas plēsēju. Dabiskajā izplatības areālā jenoti ir vieni no svarīgākajiem trakumsērgas pārnēsātājiem. Tie pārnēsā arī vairāk nekā 12 patogēnu (piemēram, leptospiroze, tularēmija, tuberkuloze, listerioze, encefalīts) un veselu virkni ar dažādiem endoparazītiem, kas var izraisīt slimības citām sugām, tostarp cilvēkiem.

Dabas aizsardzības pārvalde atgādina, ka nebrīvē turētu dzīvnieku izlaišana savvaļā ir aizliegta. Tāpēc aicinām, ja šāds mājdzīvnieks kļuvis par apgrūtinājumu, neizlaist to savvaļā, bet nogādāt zooloģiskajā dārzā vai dzīvnieku patversmē, vai sazināties ar Pārvaldi un vienoties par to izņemšanu. Tāpat aicinām ziņot par jebkuru savvaļā novērotu bruņurupuci. Savukārt pirms savvaļas sugu dzīvnieka iegādes iesakām rūpīgi izpētīt, vai tā nav invazīva suga un vai nepastāv citi ierobežojumi vai nosacījumi šīs sugas īpatņu turēšanai un tirdzniecībai.

Ar invazīvajām sugām var iepazīties un par tām ziņot Invazīvo sugu pārvaldniekā, interneta vietnē <http://bit.ly/invazivs>, kas izveidota šogad Dabas aizsardzības pārvaldes īstenotajā LIFE integrētajā projektā LatViaNature.

¹ Attiecas uz Regulas sugām, kurā iekļautas 66 invazīvas sugas. [EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA \(ES\) Nr. 1143/2014](#) (2014. gada 22. oktobris) par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību. [ES invazīvo sugu saraksts >>](#)

² Invazīvo svešzemju sugu monitoringa programmas izstrāde un aprobācija 2015. un 2016. gads. Latvijas zinātnieku izstrādātie [invazīvo sugu atlases kritēriji un monitoringa metodika](#), kā arī invazīvo svešzemju sugu saraksts (7. pielikums).

LIFE Integrētā daudzgadu projekta LatViaNature mērķis ir pilnveidot dabas aizsardzības sistēmu Latvijā. Projekta laikā plānots izstrādāt inovatīvas un piemērotas pieejas aktuālu dabas aizsardzības jautājumu risināšanā un ieviest Natura 2000 teritoriju prioritāro rīcību programmu, tādējādi nodrošinot Eiropas Savienības nozīmes biotopu un sugu labvēlīgu aizsardzības stāvokli

Latvijā. Projektu paredzēts īstenot līdz 2028. gadam.

Projekta partnerību veido 10 organizācijas: vadošais partneris Dabas aizsardzības pārvalde sadarbībā ar partneriem – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Latvijas Universitāti, Daugavpils Universitāti, Latvijas Lauksaimniecības universitāti un Vidzemes Augstskolu, kā arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centru, AS "Latvijas valsts meži", Latvijas Dabas fondu un Pasaules Dabas Fondu.

Projekts "Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija" (LIFE19IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) tiek īstenots ar Eiropas Savienības LIFE programmas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu. Informācija atspoguļo tikai projekta LIFE IP LatViaNature īstenotāju redzējumu, Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra nav atbildīga par šeit sniegtās informācijas iespējamo izmantojumu.

<https://www.daba.gov.lv/lv/jaunums/invazivo-sugu-mildzivnieki-ir-apdraudejums-dabas-daudzveidibai-0>